

זב.

תורה אור

[illegible]

וְכִיּוֹן שֶׁהֵינָה לְעֵנוֹת אֲמֵן מִנִּיף בְּסוּדֵר וּבִלְ הֵם עֹנִין אֲמֵן
צִעְרוֹן¹ קָשִׁי לִי לִרְצִינוּ נָסִים הֵא לְאִמֵּר זָרִים גִּמְרָא
דְּשִׁלְשָׁה שֶׁאֵכְלוּ (בִּרְכוֹת דף מו.) אֵין עֹנִין אֲמֵן יְתוּמָה וְהֵא הֵכָל לֹא
שִׁמְעוּ הַזְכָּרָה אֲלֵא בְּהַנִּפְתּוֹת הַסּוּדֵרִין וְיִדְעִין שֶׁהֵגִיעַ עֹנֹת אֲמֵן וְהֵן
עֹנִין אֲמֵן יְתוּמָה וּמִפְרָשׁ זֶשׁ רִבְנָן
דְּזִנִּי מִעֲרַבָּא שְׁעַל מִי שְׁהוּא חִיִּיב
בְּזָכָה קֹאמֵר וְעָלִיתִי מִיָּמָה שֶׁל רֹחֶה
לְנֶאֱמַר יְדִי חֻצְבוֹת לְרִיךְ שִׁשְׁעֵנָה וְאִחֵר
כִּךְ יַעֲנֶה אֲמֵן וְלֹא יַעֲנֶה אֲמֵן יְתוּמָה
וְהֵא לְעֹנִין אֲמֵן בְּהַנִּפְתּוֹת סוּדֵרִין
הֵיִינוּ בְּקִרְיָאֵת סִפֵּר תוֹרָה וְלֹא
בְּתַפְלָה וְלֹא בְּדִבְרֵי שְׁגִלִּית ^(א) מוֹזִיא
רְבִים יְדִי חוּצְבוֹת וְכֵן מִפְרָשׁ בְּגִמְרָא
דְּפִירְקִין בִּירוּשָׁלַיִם מִיָּמָה שֶׁל עֵד
בְּאֲמַלְעֵי וְחוּן הִתְנַסַּת עֲלֵיהֶם עֲמַד אֶחָד
מֵהֶן לְקִרּוֹת הֵיכָה הַמְּמוּנָה מִנִּיף
בְּסוּדֵרִין וְהֵם עֹנִין אֲמֵן עַל כֹּל
זָכָה וְזָכָה וְצִבְרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּסוּף
אֵלּוֹ דְּזָרִים קֹאמֵר אִיזוּ הֵיךְ אֲמֵן
יְתוּמָה הוֹנָא אִמֵּר רַב הֵן הֵן דְּחִיִּיב
וְלִמֵּר זָכָה וְלֹא יֵדַע מִה הוּא עֹנֵה
וְרַב כֵּהן לְדָק גִּזְוֹן אִמֵּר חִיִּיב לְזוֹר
לְשִׁמּוֹן לְשִׁמְעוֹן כֹּל זָכָה וְזָכָה מִפִּי
הַחוּץ וְאִחֵר² יַעֲנֶה אֲמֵן לְאִחֵר שֶׁתְּכַלֵּה
הַזָּכָה מִפִּי הַמִּזְבֵּיךְ³ וְעוֹד יֵשׁ לִמֵּר
יִדְעִים הֵיךְ לְכוּן סִדֵּר הַזָּכָרוֹת
שׁוֹ אִחֵר וְזֶה בְּנִמְנִין שְׁמוּנִין כְּסִדְרֵיהֶן⁴:
^א אֵם בְּרוּךְ הוּא מִתְּפִיִּצִין. שְׁנֹאִמֵּר
וּכְפִטִּים יִפּוֹאֵץ סֵלַע וְתִימָה הֵא
מִשְׁמַע שֶׁפִּטְטִים הוּא צְרוּל מִפּוֹאֵץ
סֵלַע וְכֵן כֹּן קֶשֶׁה פֶּרֶק אֶחָד דִּינִי
מִמוּנוֹת (פִּסְהִדְרִין דף לז. וְסֵס):
דְּקֹאֲמִרְיֵן מִה צְרוּל מִתְחַלֵּק לְכֵמָה
יְנִיּוֹת אֶף מִקְרָא אֶחָד יוֹאֵל לְכֵמָה
טַעֲמִים וְכֵן קָשִׁי בְּחִסְכַּת שְׁנֵת פֶּרֶק
אִמֵּר רַבִּי עֲקִיבָא (דף פח. וְסֵס) מִה
פִּטְטִים זֶה מִתְחַלֵּק לְכֵמָה יְנִיּוֹת אֶף
כֹּל דִּיּוֹר וְדִיּוֹר שִׁלָּא מִפִּי הַקֶּבֶץ⁵
מִתְחַלֵּק לְשִׁעִיּוֹר לֶשׁוֹן וְהֵיכָלֵה
דְּסִנְהִדְרִין הִיךְ מִגִּיָּה רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל
מִחֵלֶק וְלֹא גִרְסִין מִתְחַלֵּק וְלֹא יִתְכֵן
לְהֵיכָן כֵּן כֻּלָּל דְּמָה לוֹ לְהַזְכִּיר הַפִּטְטִים
הֵ"ל לְמִימֵר מִה סֵלַע מִתְחַלֵּק וְעוֹד בְּזֶךְ
דְּשִׁמְעִתִּין מִשְׁמַע שֶׁהַצְרוּל מִתְּפִיִּצִין
וְאִתֵּי דְּגִרִים הֵכָל אֵם צְרוּל הֵא
מִפְּעַפֵּעַ שְׁנֹאִמֵּר הֵלֵךְ לֹא דְבִרִי כֹאֵשׁ
וְאֵשׁ מִפְּעַפֵּעַ אֵת הַצְרוּל וְאֵם סֵלַע
הוּא מִתְּפִיִּצִין שְׁנֹאִמֵּר וּכְפִטִּים יִפּוֹאֵץ
סֵלַע וְרַבִּינוּ תֵּם מִקִּיִּים גִּירְסַת
הַסְּפָרִים וּמִפְרָשׁ וּכְפִטִּים יִפּוֹאֵץ סֵלַע
שֶׁהַסֵּלַע מִפּוֹאֵץ אֵת הַצְרוּל כְּדֹאֲמִרְיֵן
בְּמִדְרַשׁ⁶ (אֲגָדָה) מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד
שְׁקֵנָה סְנִפִּירִין וְכֹא לְצִדְקָה נִתְנוּ עַל
הַסֵּדֶן וְהֵכָה בְּקוֹרְטֵם נִבְקַע הַסֵּדֶן
וְנִחֲלַק

וּסְפֶדָה הָאָרֶץ. בְּנִצּוֹחַת זְכֹרִיָּה וּמִמְנַחָל לַעֲמִיד שִׁיפְדוֹ עַל מִשִּׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁנֶּהֱרָג בְּמִלְחַמַת גּוֹג וּמִגּוֹג וּכְתִיב מִשְׁפַּחַת בֵּית דָּוִד לְבֵד וְנִשְׁיָהֶם לְבֵד שְׂאִפִּי בִשְׁעַת הָאָזֶר לָרֶךְ לְהַדִּיל אֲנָשִׁים מִנָּשִׁים: **שַׁעֲסוּקִין בְּהַסְפֶּד.** בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִסְמַלְטֵנֶר אִינוֹ מִיָּקָל רָאָשׁוֹ מֵהָר עוֹדוֹ שְׂאִין יֵרֶר הָרַע שׁוֹלֵט כְּדֻקְאָמֶר קָרָא וְהַסִּירוֹמִי אֵלֶּה לִבּוֹ הָאֶזֶן וּלְקַנָּן אִמֶּר שֶׁהִקְצִיָּה שִׁחוּחַט כּו' אִמֶּרֶה תּוֹרַה כּו': **כָּאן לְקַנָּן שַׁעֲסוּקִין בְּשִׁמְחָה.** וְקִרְוָהָ לְקִלּוֹת רָאָשׁ עוֹדוֹ שִׁינֵּה"ר שׁוֹלֵט עֲכָשִׁי לֹא כָּל שָׂכָן: **וְהִכִּינוּ אֵלַי אֵם אֲשֶׁר דִּקְרוּ.** יִסְתַּכְּלוּ בְּהַרְוֹ שְׁלֵפְנֵיהֶם: **וּסְפְדוּ עֲלֵיו בְּמִסְפַּד עַל הַיּוֹדֵר.** כֹּלֶסֶם הַמִּסְפִּיד עַל בֶּן יַחֲדֵד שֶׁהִיָּה לוֹ וּמֵת: **לְדִיקִים צוֹנִיִּים.** שְׂמֹכְרִים צָנָעִים שֶׁהִיָּה לֵסֶם לְלִבְנוֹת הַרְשָׁע הַזֶּה בְּחִימָה: **כִּי יִפְלֹא נַעֲשִׂינִי וְגו'.** סִיפִיָּה דִקְרָא גַם צַעֲיִי יִפְלֹא: **שֶׁל צוֹנִיָּא.** עֲכָשִׁים שְׁקוּרִין אִירֵינִי"א: **וְלִנְסוֹף.** מִשְׁאֲדֵם נִמְשָׁךְ מִשְׁמֹשְׁכֵי הָעוֹן בְּחֻלְיָ סָוֵא. בְּתַחֲלָה הָיָה מִצִּיּוֹן אוֹתוֹ עֲלִיהֶם עִי" צִבְלִים שְׂאִין שֶׁל כֹּלֶס: **וְעֵצוֹת הָעֵלְלָה.** חֲזַל עֵצָה שֶׁקִּשְׁרוּ שָׁלן צוֹ אֵת הַפֶּרֶז שֶׁתִּחְרִישָׁה: **אֲסַפֵּר דָּבָר זֶה לְהַיּוֹת לִחַךְ וּלְזַכְרוֹן: הַיּוֹם יִלְדִּיךְ.** הַיּוֹם אֲגַלֶּה לְצִרְיֹת שְׂבִנִי אֲתָה: **אֵס רֵעֵב עֲנָךְ.** יִכְרֹךְ הָרַע רֵעֵב וּתֹאכֵל לַעֲבִירָה: **הַאֲכִילֵנוּ לֶחֶם.** הַטְרִיחָהוּ בְּמִלְחַמַתָּהּ שֶׁל תּוֹרַה דְּכַתִּיב לֹכוֹ לַחֲמוֹתָם: **לִמְלָמִי (מַשְׁלִי ט): הַשְׁקֵנוּ מִיִּם.** תּוֹרַה דְּכַתִּיב הֵן הָיָה לֹכוֹ לֵמַלֵּךְ לֵסֶם לְמִלִּים (יִשְׁעִיָּה נה): **יִשְׁלִימוּ לָךְ.** שִׁיחָא שֶׁלֶם יִכְרֹךְ עִמָּךְ וְאוֹהֲבֶךָ וְאֵל יִשְׂרָאֵל לַחֲטוֹא וְלִיאֲדָד מִן הָעוֹלָם: **הַצֹּפוֹי.** כְּדַמְפֶּרֶס כְּפוֹן צִלְבוֹ שֶׁל אֲדָם: **פִּינוֹ הַיִּם הַקְדָּמוֹי.** הַמִּקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן שֶׁאוֹל כִּיִּם שֶׁהָיָה הֵכֵל נִקְצָהִים שֶׁסִּיִּים שֶׁל הַמִּלִּים הַלּוֹכִים אֵלָיו: **וְעֵלָה בְּצֹאֲשׁוֹ וְחִנְפוֹ.** וּמִפְּנֵי שֶׁהֵעֵלָה בְּצֹאֶה וּסְתָרוֹן שֶׁהֵנִיחַ הָאוֹמוֹת וּתְתַגְרָה בִּישְׂרָאֵל: **נִקְדִּים וְנִיזִיל בְּאוֹרֵחָא.** נִגְשִׁים בְּהַשְׁכָּמָה קוֹדֵם הַיּוֹם. הַשְׁכָּמָה קִרְיָ קִדְמוֹתָא בְּשָׁמִים: **כִּי הוּא פִרְשִׁי מִהַדִּיד.** שֶׁהָיָה מִשְׁתֵּי עֵיירֹת וְהִגִּיעוּ לְפִרְשַׁת דְּרִיכִים פִּירֶשׁ אֵי לִכְאֹן וְהוּא לִכְאֹן: **אוֹרֵחָא רִיקֵחָא.** דָּרֵךְ רְחוֹקָה הָיָה בֵּין שְׁתֵּי מִקְוֹמוֹתֵינוּ וְאִי אֲפִשְׁיֵנו עוֹדוֹ לִילָךְ יַחֲד: **וְזוֹפוּסִין בְּסִימָא.** אִילוֹ הֵייוּ יְכוּלִים לִילָךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד הִיָּה נָעִים אוֹתוֹת שְׁלֵנוֹ: **אִי מִתָּן דִּמְנִי לִי.** אֵם הִיָּה שִׁוְנָנִי מִמִּיחָד עִם הָאֲשֶׁה לֹא הָיָה מִנִּי אוֹקוּמִי אִנְפִּסְהָ מִלְחָטוֹא וְעַל עֲלָמוֹ הִיָּה אוֹמֵר: **סָלָא נִפְשִׁי.** נִשְׁעַן עַל בְּרִיחַ הַדֶּלֶת כֹּלֶסֶם שֶׁמִּחֲשָׁב וּמִלְטֵנֶר: רַע

(א) [מנהדרין לט: ט] (ב) [ג] שערן כוונתו "הכלי המשמלך האורג הנפש ומסכת עליו הערב כרוך בקדשין (ג) [כוונתו] (ד) [בנדקדשין איתא] ממחדש וכן איתא איתא [הכא] (ה) שייך לעמוד הקודם, (ו) [עך אמר] (ז) [ע"כ בערוך, (ח) [וע"ע] ותוספות ברכות מז. ד"ה [אין], (ט) שייך לעמוד ה"ה, (י) [איהב פסוק זכר נשיה],

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה וכיון וכו'
לא נדבר ששליח צבור
מוציא:

גליון הש"ס

ומרא יצח"ר בתחילה
וימחה. ע"י מדרש רבה
נראשית פכ"ב: שם
שנאמר והסרת. וכן
בסמוך (ע"ב) ואידך
הסרתי וכו' וכן ברכות
ק"ף לב ע"א בוללו מימי
הך קרא ולא ידעמי
לאמאי לא מייתי ממוקדם
וחקאל יא יט והסירתי לב
האנן מנכרס וגמתי להם
לב בשר:

רבינו חננאל

ספדה הארץ משפחות
אמר י' יצר הרע
(ח)בליה לרוע לחוט לש
(כ)בואי, פירוש הכלי
משפטיך האורג בנפש
ומסכת ועליו הערב כרוך
קראי. וכן דומה
הענין, שנאמר הו
חושב עת חבלי הו
יגו. ה' שמות נקרא יצר
הרע קב"ה קראו, י
שנאי י' יצר כל האדם
יע מצניו. משה קרא
לשונא, שנאמר ומלאת
בשר, עולתם (עולת
לכבדם). דוד קרא טמא,
שנאמר כל טהור ב
אלהים, מכלל דאיכ
שנא. שלמה קרא שונא,
שנאמר וארע שונא
יגו. עשיתי קראו משכול,
שנאמר הרימו משכול
אבן, יחזקאל קראו אבן,
שנאמר והסירותי את כל
האבן. יואל קראו פצוני,
שנאמר את הצפוני ארחיק
(ל) וגו ה' חזק
יצר הרע תצוק כלבו
ש' אדם חרוב מעליכם,
שנאמר חרובי המקדש
אישן וחגרי ומגני
ואזמות ומתגרי בישראל,
ובתלמידי חכמים יותר
מכולם. כן גדולו מחזורי
יצרו דלי הימנו.

(א) נראה ד"ל כוכיא וכ"ה
בערוך ערך כוכיא וידוע
ד"ע פ' הרוז ד' הערוך נתימך
ע"פ גירסת רבו הר"ח ז"ל.
(ב) אולי צ"ל וגם בצרייתא
מניא ואם הפסוקי זה יבא כ"ה.

ישראלם לך אל תקרי ישראלם לך אלא ישלימו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר ¹²סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן ¹³שנאמר והסרתיו את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר ויאל קראו צפוני שנאמר ¹⁴ואת הצפוני ארחיק מעליכם ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה למקום שאין בני אדם מצויין להתנרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח אומות העולם וימתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אב"י ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאב"י שמעיה ולהיהא גברא דקאמר להיהא אתתא נקדים ונזיל באורחא אמר איזיל אפרשיניהו מאיסורא אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשי מהדדי שמעיניהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אב"י אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו ¹⁵אמר רבי יצחק יצרו של אדם ¹⁶מתגבר עליו בכל יום שנאמר ¹⁷רק רע

מוסף רע"י
שנאמר הוי מושבי

שנאמר הרי מורשי
העון בחבלי השוא
יכעבות העגלה חטאה.
גוררים יר הרע עליהם
מעט מעט, בתחילה בחבלי
השוא כחוט של קורי
עצבים, ומשתגרה בהם
מתגבר והולך עד שנעשה
בעבות העגלה, שקושרין זו
אח הקרן למשון (ישעיה
ה יח).